

I.L. CARAGIALE

MOMENTE ȘI SCHIȚE

Postfață, tabel cronologic, referință critică de
AURELIU GOCI

editura exigent

CUPRINS

Notă bio-bibliografică	5
Jertfe patriotice	25
Moftangii	30
Rromânul	30
Rromâncă	31
Savantul	35
Un pedagog de școală nouă	37
1. Conferință	37
2. O inspectiune	40
3. Ajunul examenelor	44
4. Examenul anual	46
Despre cometă	50
Mitică	58
Amici	65
Lache și Mache	72
La Paști	76
Five o'clock	83
High-life	89
D-l Goe	94
Vizită...	100
Dascăl prost	105
Bacalaureat	111
Premiul întâi	116

Cele trei zeițe	123
Lanțul slăbiciunilor	125
Bùbico...	131
Căldură mare	138
Greu de azi pe mâine... sau unchiul și nepotul	143
Politică și delicatețe	149
Istoria se repetă	155
Tempora...	159
Inspecțiune	164
Triumful talentului...	175
Ultima emisiune...	181
O lacună...	186
Repausul dominical	192
Petițiune	199
Infamie...	206
Două loturi	211
Arendașul român	229
În vreme de război	232

Editura Exigent

oferă spre vânzare cititorilor interesați cărțile publicate sub egida sa cu o reducere de 10% din prețul de vânzare. Dacă valoarea cărților comandate depășește suma de 100 – 150 lei, cumpărătorul beneficiază de o reducere de 15%, respectiv 20%.

Vă rugăm să ne scrieți la adresa:

**Editura Exigent
Str. Ion Neculce nr. 8
sector 1, București**

Relații suplimentare la telefon/fax:

021.260.04.76

sau

e-mail: editura_exigent@yahoo.com

Aștepțăm scrisorile dumneavoastră!

MOFTANGII

Rromânul

Moftangiul este eminent român; cu toate acestea, înainte de a fi român, el este moftangiu.

Născut dintr-o familie săracă dar onestă, el este fiul operelor sale, și, deși democrat prin naștere, el face parte din aristocrația inteligenției, a meritului, științei, artei, culturii și.c.

Dar... născut dintr-o veche familie de adevărați boieri, cari au știut totdeauna să pună interesul patriei mai presus de interesele de clasă renunțând la privilegiile, el, aristocratul get-beget, este adevăratul democrat...

Moftangiul român este patriot hotărât, naționalist exclusiv, român până în măduva oaselor! toată lumea trebuie să știe!

Guvernamental, sau, când din nenorocire nu se poate asta, opozant, moftangiul felicită Rromânia în cazul întâi, o deplângere în cazul al doilea, în ambele cazuri o iubește până la nebunie. De aceea, el urăște cu furie tot ce nu e român, tot ce nu e național.

El stimează agricultura, dar visează o industrie mare națională, care să ne scape de tributul ce-l dăm străinilor; ceea ce-l însăparemântă este o cucerire a Rromâniei pe terenul economic de către infamii de străini, ajutați de copiii vitregi ai țărișoarei lui!

E om de partid, câtă vreme nu-i vorba decât de vederi asupra politiciei interioare. Înădăță însă ce e vorba de a ne

prezenta față cu străinii, el crede că toți românii trebuie să uite micile pasiuni și, dându-și mâna frătește, să păsească strâns uniți față cu primejdia economică, politică, socială și culturală a Națiunii! Inimicul comun este străinul! Jos Străinismul! sus Rromânișmul!!!

Oricine gândește altfel... e un trădător!

Moftangiul se găsește în toate clasele sociale; speța lui furnică pe toate căile de comunicație (afară de rare excepții, cu bilet gratuit) și e încubată din cele mai mândre palaturi până în cea mai modestă odaie de hôtel garni.

Moftangiul poate avea sau nu profesiune, poate fi sărac sau bogat, prost ori deștept, nerod ori de spirit, Tânăr, bătrân, de un sex sau de altul sau de amândouă, el a fost, este și va fi rromân adevărat... Să te păzească Dumnezeu să ataci Rromânia lui oricât de departe, căci moftangiul român e aci să te zdrobească.

Moftangiul român este:

Din clasele primare până la bacalaureat – anarhist;
De la bacalaureat până la primul examen de universitate – socialist;

De la primul examen până la licență – progresist;

De la licență până la slujbă – liberal;

De la slujbă până la pensie – conservator.

De la pensie încolo, împărtășește principiile tinerimii universitare... Fii sigur că ai să-l găsești oriunde e vreo manifestație mai mult sau mai puțin politică ori nepoliticoasă a studenților mai mult sau mai puțin rromâni!

Rromâna

Fică de arendaș, de negustoraș, de funcționărăș, de avocățel, de ofițeraș, de popă – să fi fost papă bulgăroi, sârbotei sau grecotei – moftangoaica este româncă și prin urmare nobilă,

Ea este patronesă în comitetul unei sau mai multor societăți române de binefacere sau de cultură națională.

Moftangioaica română vorbește românește numai *avec les domestiques*, încolo franțuzește – acu ia lecții de limba engleză.

În fiecare zi, moftangioaica răstoarnă prăvălii întregi, de la raftul de sus până la cel de jos, căutând *eșantioane* și negăsind, *malheureusement*, niciodată cе-i trebuie. Bogată ca și săracă, adeseori i se-ntâmplă din distractie, când se uită negustorul în altă parte, să-i scape ceva în manșon sau sub rotondă*.

Moftangioaica își oprește totdeuna cupeul d-a curmezișul stradiei.

Pentru dânsa sunt numai două orașe în care poate trăi cineva: *Paris et Bukarest!*

Dânsa are unul sau mai mulți adoratori, nu de placere sau de pasiune, ci de datorie: o femeie de aşa înaltă extracțiune trebuie să aibă un *suivez-moi*.

Bogată, n-are placere mai mare pe lume decât să-și arate unei amice sărace toaletele și să-i spuie prețul lor fabulos, și apoi proiectele, planul și devizul toaletelor viitoare.

Moftangioaica săracă este foarte discretă; de aceea, nu dispunește fondurile secrete, ba chiar din contra. Pentru cine conpiră, e prudent să evite pe moftangioaica română.

Crudă, adică necoaptă, primește cadouri de la răscopți bogăți; răscopătă, face cadouri la săraci necopți, adică la cruzi:

– Ah! crudule!

Când e vorba de lista „victimelor“ ei, moftangioaica română uită șirul, numele și datele; are însă în privința aceasta despre amicele ei o memorie prodigioasă.

* Mantou cu talie rotundă.

Când vrei să flirtezi cu moftangioaica, se rățoiește și se fleorțăiește. Îi vorbești serios, râde; glumești, e foarte serioasă; o saluți, d-abia moțăie; o iubești, te spune târgului.

Moftangioaica e amatoare de înmormântări de lux. Trecând prin fața cluburilor, jalnica scoate capul afară din cupeu. După cimitir, un *tour au bois*, cu ochii plânși și cu chipul încadrat în dantelă neagră, este obligatoriu.

Moftangioaica e o româncă bravă: ea știe suferi, cu hotărârea și eroismul caracteristice românului, tortura concertelor clasice, *fort en vogue* astăzi... Astfel, dacă-ți place muzica, ferește-te să mergi la acele concerte: de câte ori orchestra o avea un *pianissimo*, moftangioaica commenceră à causer *fortissimo*...

Moftangioaica sufere în general de stomac; oricând are să iasă în lume seara, nu mănâncă toată ziua în vederea corsetului. Astfel, e prudent să nu o prea iei la vals: suflarea ei te face să-ți aduci aminte cu mult regret de miroslul violetelor de Parma.

Poftită sau nepoftită, ea trebuie să se afle la toate balurile de rigoare, ale curții, ale societăților, ale lumii mari, la reprezentările prime, extraordinare sau de gală.

Ea e abonată la *L'Indépendance roumaine* și trebuie să figureze neapărat în *Carnetul* lui Claymoor.

Fiecare moftangioaică spune bucuros din fir în păr toată conversația pe care a avut-o cu prințesa moștenitoare „aproape o jumătate de ceas“ la balul din urmă de la Cotroceni. Câte moftangioice au fost la bal – că nu lipsește una! – vezi dumneata câte jumătăți de ceasuri a ținut acel bal minunat.

O moftangioaică gătită și împofoțonată de șapte ori mai scump decât s-ar putea explica prin mijloacele consoartelui d-sale, dacă o întrebi ce părere are despre prințesa:

– Fie, *mon cher*: nu zic! e Tânără; frumușică, *si vous voulez*; da... prea e luxoasă!

Când vorbește de regina, zice: la pauvre!

La balul curții mai ales, cum s-a abținut toată ziua de mâncare, abuzează de șampanie, de icre, de înghețată, de bomboane – nu de placere ori de lăcomie, nu!... de datorie... O dată supează cu un „amic“, pe urmă cu un curtezan, mai despre ziuă, se-nțelege, vine și rândul dumnealui: Aide, cocoșelule, la bufet!“ Așa, după înghețată, mănâncă iar icre moi, și după Pomery *extra-sec frappé*, iar ciucalată fierbinte... A doua zi, doctorul *high-life* se vede silit a-i prescrie o cutie și jumătate de capsule de ricin.

După fiecare *bal du monde*, a doua zi, caii doftorilor mondains aleargă până le ieșe limba de un cot.

Culmea supărării – să o scape din vedere Claymoor.

Culmea ambiției – un minister pentru bărbat și un secretariat pentru amic.

A! să nu uit...

Când vezi două moftangioaice amestecându-și alifia de pe buze și țocăindu-se cu multă căldură, să știi că nu se pot suferi.

– Ah! ma cheré, je ne puis la sentir!

Important bărbat – un bărbat serios. Membru în toate societățile culturale naționale și internaționale, preferă dintre acestea pe cele de ginte latină. Dacă nu e încă în Academie, are să fie.

E un exemplar de lux în galeria moftangiilor români și costă scump.

Teorii nouă din cărți vechi – invenționi pe cari străinii, vrăjmașii Rromâniei, apucă de le fac mai-nainte – studii speciale – misiuni la stațiuni balneare – comisiuni și delegațiuni – conferențe savante, un fel de pot-pourri de fapte diverse științifice – apoi direcțiuni de instituții și publicații – toate astea trebuie să coste scump.

Tipul nostru iubește, mai presus de orice, Știința și Rromânia, cărora le sacrifică activitatea, liniștea, sănătatea, familia sa, tot. El susține că știința, deci esenția umană, trebuie, mai ales la o națiune mică și Tânără ca a noastră, să fie națională. El constată în fiecare moment cu mândrie progresul prodigios al științelor rromâne.

El dirijează un institut național savant sau, dacă încă nu până acumă, va inventa unul sau două pentru a le dirija – institute absolut indispensabile Rromâniei, care este și trebuie să fie centrul și farul cultural în Peninsula Balcanică... Ar fi o rușine să lăsăm pe Bulgaria să ne ia înainte!

De exemplu. Este absolut indispensabil să întemeiem un institut pentru domesticirea, prăsirea și educația licuricilor

SAVANTUL

– *lampyris resplendens* – având misiunea de a studia un nou sistem de luminare a orașelor rregatului cu aceste interesante gângăni fosforescente. Închipu-iască-și acu orice rromân cu dorr de țarră câtă economie și ce lumină ! strălucitoare, gratuită și – igienică!

Dar pentru asta, savantul nostru, bărbatul ingenios, patriotul neobosit, care a descoperit această luminoasă idee, trebuie să călătorească în cele două emisfere, spre a studia, primo: deosebitele sisteme de luminare a capitalelor mari, secundo: diferitele spețe de *lampyris resplendens*... După spusa entomologilor, există până acumă vreo patruzeci, afară, se-nțelege, de acele pe cari le va mai descoperi savantul nostru.

Moftangiul științific este sacrosanct.

Nici un guvern nu cutează, nu gândește măcar să se atingă de el și de institutul lui; sunt lucruri inviolabile; ar fi un guvern care ar vrea să stingă lumina, să rearunce Rromânia în obscuritate! Din contra, la fiecare buget nou, trebuie să se crească cifra respectivă – progresul științei reclamă și alt progres: progresul paragrafului respectiv.

Și toate astea, fiindcă știința e mai presus de luptele politice; guvernele sunt trecătoare, știința e eternă; într-o țară eminentamente constituțională, apa trece, moftangii rămân.

Când moftangiul e un imbecil, îi pasă de critică mai puțin decât îi pasă unui suveran african de opiniile presei europene; când are oarecare talent și spirit, critica-l iritează și-l neodihnește ca pe o cochetă bătrână care se teme să nu se afle în sfârșit că are dinți falși și păr prepus. De aci se vede cum între moftangii, cei de spirit și cu oarecare talent sunt mai slabii de înger decât imbecili.

Culmea moftangiului savant: a-și comanda statua încă din viață și a prezida la inaugurarea ei și la apoteozarea sa – a acestui mare luptător național în ogorul științei rromâne!

„Moftul român“, 1893, 3, 11, 19 februarie

Închipu-iască-și acu orice rromân cu dorr de țarră câtă economie și ce lumină ! strălucitoare, gratuită și – igienică!

UN PEDAGOG DE ȘCOALĂ NOUĂ

D. Mariu Chicos Rostogan, distinsul nostru pedagog absolut, și-a început cariera printr-o memorabilă conferență didactică.

Vom da aci mai la vale conferența în rezumat, apoi câteva note, luate după natură, despre activitatea în praxă a eminentului pedagog.

Trebuie prealabil să spunem că d-sa, totdeauna înainte de c și i, pronunță pe: n ca gn franțuzesc, t ca k, d ca gh, g ca j, c ca š.

Aceasta pentru ușurarea citirii citatelor din vorbirea d-sale, pe cari voim să le transcriem pe cât se poate cu pronunțarea lor originală. Cititorul va suplini părțile din cale afară originale, pe cari ne-a fost prea greu să le transcriem exact, ca de ex. gn și ğ.

1. CONFERINȚĂ

„Onorat aughitoriu,

Vom căuta să ne roskim astăzi ghespre metode ghe a prăda grămakica în jenăre și apoi numai doară ghespre metoda intuikivă și ghespre răspunsurile neapărake, nețăsitake ghe

lojica lucrului, amăsurat inkelijinții școlerului!"

Așa începe d. conferențiar. Cui nu a asistat la conferența aceasta trebuie să-i spunem că pedagogul pune întrebăriile și presupune și răspunsurile. Așa că urmarea, deși s-ar părea o conversație între pedagog și școlar, este însuși corpul conferenții. Iată rezultatul acestei superioare opere didactice.

Urmează conferențiarul:

Pedagogul: No! ce-i grămakica?

Școlerul: Grămakica iaște...

Pedagogul: N-o că-z ce iaște? Că-z doar nu iaște vun lucru mare.

Școlerul: numai apoi se răculeje și răspunghe: grămakica iaște o știință ghespre cum lucră limba și lejile mai apoi la cari se supune aceea lucrare, ghin toake puncturile ghe veghere.

Pedagogul: Bravo, mă! prostovane! (îi zic așe nu doară spre admonițiune, ci spre înghemn și încurăjare). No, acuma, spune-ne tu numai cum se împart substankivele? *Școlerul*, la întrebarea aceasta a mea doară, musai să răspunză, nețăsare, amăsurat priceperii și rățiunii sale:

Școlerul: În substankive care se văd și substankive care nu se văd – reșpeckive concreke și abstracke!

Pedagogul: Apoi merem mai gheparte pe ogorul pedagojic și punem cheskiunea doar:

Ati auzit voi, copii, ghespre jăn? Ce iaște jănlul?

Școlerul răspunghe: Jănlul e cumu-i lucru: masculin, femein și ekerojen au neutru, reșpeckive ghe bărbat, ghe femeie și ghe ce nu-i nici bărbat, nici femeie.

Pedagogul: Exemple doar...

Școlerul apoi musai se exprime astfel:

Calul îi substankiv masculin; iel se schimbă în iapă, și-apoi ghevine femein.

Pedagogul: No! dar neutru?

Școlerul (inoțent cumu-i, el nu poake da exemplul aghecvat; eu, pedagogul, atuncia-s gata să-i dau ilustrațiunea keoriei)...

Pedagogul: Neutră! Neutră mai apoi, dacă-i calul masculin și iapa femeină, neutră-i catârul, carele nu-i nici cal, nici iapă, nici măgar, nici cal: e catâr, aghică corsituru, ghe îmbele jänuri, și mai gheparke pentru aceea se consultă zoologhia, care-i o altă știință naturale, și doară *naturalia non sunt turpia**!

După aceea doară, școlerul musai să fie, în rățiunea sa pierilă, eghificat pe gheplin ghe jänurile tutor substankivelor.

Vine numai dup-aceea cheskiunea makemakică... Spune-ne tu doară, Bârsăscule! (zic eu școlerului) ce întăleji tu prin curbă, o linie curbă?

Școlerul: Care nu-i ghireaptă...

Pedagogul (zâmbind cu bunătate): No! care nu-i ghireaptă, bine! Da' cumu-i, dacă nu-i ghireaptă?

Școlerul mai apoi vine la acea înduplecare a rățiunii că musai vrea să răspundă minken:

E o linie oablă, oablă, care mere și mere și mere și iarăși se-ntoarnă ghe unghie o purces.

Pedagogul (jucându-și serios rolul): Bine! răspuns limpegh! chiar**! reșpeckive esact... No acuma, spune-ne cine au învăntat numerele?

Școlerul acuma, după memorare numai, căci memoria e, cum zice Tübingen, pur animală, răspunghe ca animalul: numerele pare, reșpeckive cele cu soțiu, le-au învăntat Pitagora, iar mai apoi cele impare, reșpeckive cele fără soțiu, le-au învăntat Eratoskenes!

Bravo!

Cum veghe, onoratul aughitoriu, toake răspunsurile școlerului după metoda intuikivă moghearnă sunt nețesitake

* Cele firești nu sunt rușinoase! (adagiu latin).

** Clar.